

ВІКТОР БОНДАРЧУК

ORCID iD: 0000-0003-2796-6676

доктор мистецтвознавства, професор,
проректор з навчальної роботи

Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського
(Київ, Україна)
art2603@ukr.net

НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ ІМЕНІ П. І. ЧАЙКОВСЬКОГО В ПРОСТОРОВО-ЧАСОВОМУ КОНТИНУУМІ (до 160-річчя заснування)

Розглянуто історію становлення Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Наголошено на необхідності культурно-історичної атрибуції навчального закладу з метою розбудови інституту вищої мистецької освіти, інституту професійної етики і пам'яті. Актуалізовано проблеми сучасної мистецької освіти в Україні з урахуванням культурно-освітніх, політико-економічних, націє- та державотворчих процесів. Розкрито сутність процесів і явищ об'єктивної дійсності з метою неупередженого оцінювання тенденцій в освітньому, науковому і творчому середовищах. Уточнено багатовекторність і поліфункціональність мистецької освітньої парадигми, відповідно до якої формуються сучасні освітні та культурні моделі. З'ясовано, що Національна музична академія України імені П. І. Чайковського має істотне історичне значення не лише для України, а й Європи та всього світу. Окреслено основні ризики, проблеми, загрози та перспективи розвитку мистецької освіти в умовах повномасштабної військової агресії Росії проти України. Доведено, що Національна музична академія України імені П. І. Чайковського — це: феномен ідентичності ХХІ століття, який гарантує становлення, збереження і захист сутнісних ознак етносу, нації, народу й державності, спираючись на сформовані традиції й чітко визначені перспективи на майбутнє; абсолютний суб'єкт ініціативи в галузі освіти, науки, культури і мистецтва, сформований на традиціях академічної класичної освіти; конкурентоспроможний суб'єкт на ринку освітніх послуг, який активно інтегрує освітні програми у простір Європейського та світового сприйняття; потужний інвестиційний маркер в розбудові інтелектуального потенціалу держави, її освітніх перспектив і наукових досягнень; субстанційний фермент сучасних перетворень, який забезпечує постійний аудит якості вищої мистецької освіти, здійснює системний моніторинг і оцінювання якості навчального процесу на всіх його етапах, гарантує виявлення проблемних зон та формування механізму їх усунення; осередок, який запобігає деформації сучасної української мистецької освіти.

Ключові слова: Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, мистецька освіта, заклад вищої освіти, освітнє середовище у просторово-часовому континуумі.

Постановка проблеми... Національна музична академія України імені П. І. Чайковського — заклад вищої мистецької освіти, сформований на потужних вітчизняних, світових виконавських і наукових традиціях, творчих національних здобутках. Академія, як гарант і абсолютний суб'єкт мистецької ініціативи, упроваджує в систему освітньої діяльності України нові навчальні програми, втілює численні інноваційні проєкти, формує комунікативний простір за участі провідних творчих установ не тільки Європи, а й світу.

У Національній музичній академії України імені П. І. Чайковського переважають чіткі критерії якості сучасної освіти, свобода думки, наукового пошуку, інтелектуальні змагання і новітні методи управління, процеси творення нового якісного освітнього продукту. Кожен етап в її історії пов'язаний з утвердженням української думки, освіти, науки і мистецтва. Спадщина Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського формується на класичних традиціях трирівневої системи: музична школа, музичне училище, консерваторія. Така послідовність дає змогу уникнути фрагментарності навчального процесу, вибудувати чітку й логічну послідовність підготовки фахівців для музичної сфери. Відповідно, лише розглядаючи проблему в контексті просторово-часової атрибуції, звертаючись до історичної спадщини Академії, можливо визначати нові завдання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій... Історію Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського ґрунтовно розкрито в матеріалах, опублікованих у багатьох наукових фахових виданнях, монографіях, музикознавчій періодиці тощо. У дослідженні історичних процесів використано архіви Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського (Історична довідка). Щоб розкрити особливості й перспективи її розвитку, залучене дослідження М. Копиці (2013), для аналізу культуротворчих процесів, оцінювання їх у контексті культурологічного дискурсу — праці Н. Жукової (2016) і Л. Троєльнікової (2010), у визначенні шляхів розвитку мистецької освіти за основу взято працю В. Шульгіної (2010). Аналіз означених наукових розвідок надає змогу узагальнити історичну спадщину Національної музичної академії

України імені П. І. Чайковського і спроектувати перспективні напрями її подальшого розвитку.

Мета статті — охарактеризувати діяльність Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, її історичну спадщину та здобутки сьогодення. Відповідно, сформульовано такі **завдання**:

1) проаналізувати діяльність Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського в контексті культуротворчих процесів сучасності;

2) розглянути основні феномени культури, зумовлені викликами, ризиками й загрозами сучасності.

Виклад основного матеріалу дослідження... В умовах тотальної небезпеки знищення історичних цінностей українського народу, його матеріальної і духовної спадщини, нового смислу набуває феномен ідентичності: визначення, збереження і захист сутнісних ознак етносу, нації, народу й державності. За таких умов протистояння формується чіткий концепт зачаття, зародження й «запліднення» всієї вітчизняної соціальної сфери ідеєю патріотизму, ідеєю «свого», навіть більше — ідеєю виштовхування з простору національної свідомості «чужорідного», «ворожого», «чужого». У такій динаміці культуротворення зазнають коригувань системи цінностей українців з орієнтацією на їхню ментальну самобутність, етнічність і суб'єктність — суб'єктність у всіх сферах: політичній, економічній, культурній, науковій та освітній.

Сьогодні перед світовою спільнотою постають складні й гострі запитання: «Що таке Україна?» «Що таке українська культура, освіта, мистецтво?» І відповідь на них очевидна. Мистецтво, культура, освіта — це базові категорії, які не тільки відображають сьогодення, а й формують ціннісний орієнтир майбутнього нації, суспільства, держави загалом. Головне завдання в захисті цінностей українців, їхнього теперішнього і майбутнього — зберегти, зміцнити й оновити стратегічні, націєтворчі сфери діяльності, серед яких освіта має важливе значення, адже це не тільки опанування певних навчальних програм із

відповідних галузей знань. Освіта має сакральний характер — це традиція, у ній суспільство виражає і стверджує себе, формує національну ідею.

Маркером національної мистецької освіти, який утвердився у світовому мистецькому діалозі, є Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. У ній зросли видатні майстри, які становлять національну еліту, творять елітарне мистецтво і своєю працею і внутрішнім опором представляють мистецтво України у всьому світі. Серед випускників Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського — всесвітньо відомі музиканти, зокрема: піаніст Володимир Горовиць; композитори Борис Лятошинський, Лев Ревуцький, Леонід Грабовський, Валентин Сильвестров, Євген Станкович, Мирослав Скорик, Іван Карабиць, Леся Дичко; співаки Євгенія Мірошниченко, Микола Кондратюк, Анатолій Солов'яненко, Дмитро Гнатюк, Діана Петриненко, Анатолій Мокренко, Анатолій Кочерга; диригенти Натан Рахлін, Олександр Климов, Павло Муравський, Роман Кофман, Євген Савчук; музикознавці Надія Горюхіна, Іван Ляшенко, Іван Котляревський, Ніна Герасимова-Персидська, Ігор Пясковський та багато інших.

Виходячи з основних положень «теорії еліт» Гаєтано Моски і Вільфредо Парета, еліта — це особи, які здобули найвищий індекс у сфері своєї діяльності (Троєльнікова, 2010). У свою чергу, Фрідріх Ніцше вважав елітарну культуру єдиним гарантом порятунку людства від звироднілості й загибелі (Жукова, 2016). Зважаючи на зміст і характер культуротворчих процесів сьогодення, варто наголосити, що Національна музична академія України імені П. І. Чайковського унеможливорює звироднілість і загибель вітчизняної мистецької освіти.

Дійсність, формуючи світогляд сучасних українців, стимулює до зміни пріоритетів і змушує суспільство бути іншим: самостійним, стійким і суб'єктивним, тому що саме в цьому кристалізується особистісна здатність кожного продукувати нові знання, нові уявлення, нові форми сприйняття й оцінювання буття. В умовах агресивних тенденцій сучасності відбуваються зміни, процеси осучаснення, формуються і набувають ваги різні феномени

культури, змінюючи уявлення про норми й стереотипи, породженні соціокультурними практиками минулого.

Відповідно, в іншому семантичному вимірі постають такі поняття як неоцинізм, іншування, феномен ідентичності, феномен нового сучасного, колоніальна культура, тому особистість стоїть перед складним соціальним вибором щодо пріоритетів і критеріїв оцінювання етичного й естетичного.

Розуміючи виклики сьогодення, академічна спільнота має чітко усвідомити, що класична освіта, наука, культура, класична мова мистецтва, творчість є і мають бути потужним інструментом пізнання дійсності й самої себе, активним інструментом сучасних перетворень. Як зазначав один із провідних представників київської екзистенційно-гуманістичної філософської школи Микола Бердяєв, пізнання світу розпочинається з пізнання самого себе. Пізнання світу стає можливим завдяки акту творчості, який мислитель розглядає не як культурну творчість, а як натхнення, емоційний вибух, що підноситься над життям і прагне до трансцендентного (Троєльнікова, 2010). Творчість — це властивість, здатність створювати навколо себе художній простір; це завжди естетичне співпереживання, формування нових цінностей, її головна мета — досягти за допомогою творчої інтуїції духовного звільнення, очищення і, зрештою, катарсису, стану найвищого естетичного переживання.

Зумовлені і породжені творчістю мистецтво, освіта, наука — це базові категорії, закарбовані в нашій культурній пам'яті, вони формують архетип, образ художньої культури України, які стають її універсаліями. Сьогодні, в умовах трансгресії, яка штовхає до виходу за межі логічного, закономірного, об'єктивного, можливого і неможливого, дозволеного і недозволеного, реального і уявного, формуються нові комунікативні форми, практики, нові прагматичні можливості, відповідно — нові інструменти й рішення, які пропонують шлях оновлення, численні можливості в переосмисленні дійсності й переформатуванні свідомості.

Відповідно до обраної мети дослідження, Національну музичну академію України імені П. І. Чайковського слід розглядати за новими, сучасними

критеріями оцінювання, сприйняття, визначення перспектив. Осмислення сучасності зумовлене усвідомленням того, чим є сучасність, як її сприймаємо, аналізуємо, які смисли вкладаємо і як інтерпретуємо щодо об'єктивної дійсності. Сучасність — не обов'язково щось нове, сучасне — це те, чим людина здатна володіти сьогодні, це теперішнє, це означає бути тут і тепер (Самойленко, 2023). Тому для культурно-історичної атрибуції недостатньо розглядати Національну музичну академію України імені П. І. Чайковського лише як феномен сучасності, оскільки в сучасності, що дається нам у сприйнятті, уже апіорі закладено спекулятивні ризики щодо сутності процесів і явищ об'єктивної дійсності. Тому свідомо розширюємо часові межі і розглядаємо Академію симультанно, одночасно у вимірах минулого, теперішнього, майбутнього, навіть ширше — у контексті метасучасності, досвіду, здобутого, накопиченого в минулому, сприйнятого, осмисленого в теперішньому і запрограмованого на майбутнє. Закріплюючи таким чином проблему в координати часу як симультанного явища, маємо можливість поєднати Національну музичну академію України імені П. І. Чайковського з минулим, сучасним і майбутнім в їх нерозривному смисловому зв'язку.

Такий підхід стимулює до утворення символічних форм у мистецтві, адже саме синхронність, завдяки поєднанню процесів і явищ у часі й просторі, дає змогу вийти за їх межі і, використовуючи епічні форми мислення, пояснити причинно-наслідкові зв'язки сучасності.

Відповідно до обраного предмету дослідження, правомірно дійти такого висновку: Національна музична академія України імені П. І. Чайковського — це епічність, це школа, це колективний розум, що концентрує, генерує досвід кількох поколінь. Вона з її консерваторськими традиціями передбачає нерозривний, логічний, смисловий і генетичний зв'язок процесів і явищ. І в такому середовищі, комунікативному просторі чітко окреслюються епічні форми мистецтва, епічні форми мислення, навіть ширше — форма існування людини в культурі, яка дає змогу накопичувати час. Звідси головна мета, головні потреба і завдання існування такого часу — накопичення досвіду в певному ціннісному

осередку, тобто в Консерваторії. Вдаючись до теоретичного узагальнення й аналізу музичної академії як мистецького осередку, школи, зазначимо, що вона символічно формує і утримує досвід багатьох поколінь митців, науковців, громадських діячів, той досвід, у якому одне поняття, явище, шляхом логічного узагальнення й обґрунтування переходить у наступне і не тільки переходить формально, а й формує його, доповнює, стає генетично нерозривною його складовою, без якої нове явище, новий феномен мистецтва і культури вже не існує і навіть не мислиться.

Досвід — це форма й можливість зберігання часу, це завжди безкінечність, часова безмежність. Використовуючи епічні форми мислення, ми сприймаємо час як такий, що перетікає з одного виміру в інший, тобто від минулого до майбутнього. Завдяки епосу (епічні форми мистецтва) час передається від одного покоління до іншого, усе, що не змінюється, зберігається в епічних формах і стає символами культури. Це та система сталих ознак, яка чітко вказує на нашу етнічність, ментальність, ідентичність і національну належність.

У вимірі ХХІ століття відбувається зародження нового етапу культури, у якій відчувається неординарність мислення митців, відроджується й оновлюється образна сфера мистецтва на ґрунті попередньої епохи. Національна музична академія України імені П. І. Чайковського набуває нового статусу і стає не просто закладом освіти, творчою майстернею чи лабораторією, а кристалізує артефактне поле культури, стимулюючи до утворення символічних форм мистецтва, які належать усім і одночасно. Усі твори видатних митців, виконавські школи, наукові дослідження, усе, що становить українську культуру, освіту й науку, набуває статусу загальних цінностей, колективної символіки культури. Зокрема, мелодія Мирослава Скорика стала символом вітчизняного кінематографу кінця ХХ століття, а в умовах війни, — презентантом України у світі, символом свободи висловлювання, нових цінностей вільної незламної людини, демократичного суспільства. Такий досвід, таке сприйняття й осмислення дійсності має дуже широке історичне і ментальне призначення, адже завдяки мистецтву вдається опанувати час, бо мистецький

твір не існує в один момент часу як статичне явище, а перебуває в композиційному часі, у розгортанні, він може перетворюватися на автономні символічні форми, величини і ставати артефактом культури символічного характеру. У процесі сприйняття музичного твору людина долучається до дійсності, зазнає рефлексій і внутрішніх переживань.

Мистецтво здійснює, відтворює і фіксує наше теперішнє. У Національній музичній академії України імені П. І. Чайковського формуються культурні уявлення, які з часом конкретизуються, генеруються і кристалізуються у форми колективної символіки мистецтва, стаючи часовим виміром діяльності суспільства й оцінкою його активності. Академія сьогодні — це провідний заклад музичної освіти в Україні, у її структурі працюють п'ять факультетів і 28 кафедр. Підготовку здобувачів вищої освіти здійснюють 5 Героїв України, 5 академіків і 26 членів-кореспондентів Національної академії мистецтв України, 65 народних артистів України, 57 заслужених артистів та 40 заслужених діячів мистецтв України, 94 викладачі, які мають вчене звання професора, 126 доцентів, 31 докторів наук, 108 кандидатів наук та 8 викладачів, які мають звання заслуженого працівника освіти України.

Реалізуючи стратегію вищої освіти України, Національна музична академія України імені П. І. Чайковського на першому (бакалаврському), другому (магістерському) і третьому (освітньо-науковому й освітньо-творчому) рівнях освіти здійснює освітній процес за такими спеціальностями, як: «Музичне мистецтво», «Сценічне мистецтво», «Культурологія», «Менеджмент соціокультурної діяльності»; за такими освітніми програмами, як: «Фортепіано», «Орган», «Сценічне мистецтво», «Композиція», «Музикознавство», «Оркестрові струнні інструменти», «Скрипка», «Оркестрові духові та ударні інструменти», «Народні інструменти», «Хорове диригування», «Оперно-симфонічне диригування», «Оперний спів», «Камерний спів», «Музична культурологія», «Менеджмент соціокультурної діяльності». Упроваджуючи програму міжнародного партнерства, Академія отримала ліцензію на підготовку іноземців та осіб без громадянства за всіма рівнями, ступенями освіти і спеціальностями.

Національна музична академія України імені П. І. Чайковського відома у світі своїми творчими колективами, серед яких: студентський симфонічний оркестр, оркестр народних інструментів, духовий і камерний оркестри, оркестр акордеоністів, джазовий оркестр, студентський хор, капела бандуристів, ансамбль нової музики, численні камерні ансамблі. Для забезпечення навчального процесу в академії працюють: бібліотека (її фонд — понад 500 тисяч книжкових і нотних видань); лабораторія звукозапису і фонофонду, проблемна науково-дослідна лабораторія з вивчення народної музичної творчості, навчальна лабораторія музично-інформаційних технологій; Великий зал імені Героя України Василя Сліпака, зал імені академіка О. С. Тимошенка і Камерно-концертні зали.

У Національній музичній академії України імені П. І. Чайковського втілюються найкращі світові традиції. Об'єднуючи держави, нації і континенти, вона стала місцем свободи думки, реалізації гуманістичних цінностей людства.

Національна музична академія України імені П. І. Чайковського має історичне значення не лише для України, а й для Європи і всього світу. Збудована в архітектурному стилі неоренесансу, вона є пам'яткою культурної спадщини місцевого значення, візитівкою не лише міста Києва, а й України. Академія — це символ рівності прав і свобод людини. Поряд з нею, на Майдані Незалежності, відбулися Помаранчева революція і революція Гідності. Тут сьогодні весь світ вшановує полеглих на війні Героїв України.

Висновки.

1. Огляд діяльності Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, її історичної спадщини, здобутків сьогодення і перспектив майбутнього зростання дає підстави для ствердження, що Академія сьогодні — це не просто інституція для професійної підготовки музикантів. Її колектив виборює право й можливість бути в рейтингу конкурентоспроможних закладів вищої освіти не тільки України, а й Європи. У культуротворчих процесах сьогодення чітко представлена можливість повернення до нових принципів у виявленні сутності процесів і явищ об'єктивної дійсності. У такій

динаміці культуротворення здійснюється коригування системи цінностей українців із пріоритетом їх ментальної самобутності, етнічності і суб'єктності. Мистецька освіта, наука, творчість, уся музична спадщина України сьогодні змушує світ поважати право нації на суверенність, конституційну захищеність і правову паритетність.

2. Національна музична академія України імені П. І. Чайковського — це:

- феномен ідентичності ХХІ століття, який гарантує становлення, збереження і захист сутнісних ознак етносу, нації, народу й державності, спираючись на сформовані традиції й чітко визначені перспективи на майбутнє;
- абсолютний суб'єкт ініціативи в галузі освіти, науки, культури і мистецтва, сформований на традиціях академічної класичної освіти;
- конкурентоспроможний суб'єкт на ринку освітніх послуг, який активно інтегрує освітні програми у простір Європейського та світового сприйняття;
- потужний інвестиційний маркер в розбудові інтелектуального потенціалу держави, її освітніх перспектив і наукових досягнень;
- субстанційний фермент сучасних перетворень, який забезпечує постійний аудит якості вищої мистецької освіти, здійснює системний моніторинг і оцінювання якості навчального процесу на всіх його етапах, гарантує виявлення проблемних зон та формування механізму їх усунення;
- осередок, який запобігає деформації сучасної української мистецької освіти.

Перспективи подальших розвідок... Звичайно, викладена інформація статті стосовно функціонування Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, узагальнення творчої, наукової і мистецької спадщини, а також здобутків сьогодення не в повному обсязі розкривають усі означені аспекти. Потребують ретельного розгляду перспективи подальшої діяльності Академії з урахуванням політичних, соціоекономічних та культурних умов сучасності.

Список використаної літератури і джерел

1. Жукова, Н., 2016. *Елітарна література в іменах*. Київ: Інститут культурології НАМ України.

2. Історична довідка оперної студії Київської державної ордену Леніна консерваторії ім. П. І. Чайковського [довідка]. Київ: архів НМАУ імені П. І. Чайковського. Ф. № Р-810.
3. Копиця, М. Д., 2013. Історія Академії у постатях її керівників. *Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*, 4(21), сс.41–50.
4. Самойленко, О. І., 2023. Лекція на тему «Мистецтвознавчі діалоги із часом», [online]. Режим доступу: <<https://www.youtube.com/watch?v=XmOEGscaZh0&t=1s>> [дата звернення: 02.03.2023].
5. Троєльнікова, Л., 2010. Творча еліта як об'єкт художньо-освітнього простору: культурологічне осмислення проблеми. *Культурологічна думка*, 2, сс.43–48.
6. Шульгіна, В., 2010. Філософські засади розбудови національної музичної освіти в Україні. *Культурологічна думка*, 2, сс.120–127.

References

1. Zhukova, N., 2016. *Elitarna literatura v imenakh* [Elite literature in names]. Kyiv: Instytut kulturolohii NAM Ukrainy.
2. *Historical reference of the Opera Studio of the Kyiv State Order of Lenin Conservatory named after P. I. Tchaikovsky* [reference]. Kyiv: archive of P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine.
3. Kopytsia, M. D., 2013. Istoriiia Akademii u postatiakh yii kerivnykiv [The history of the Academy in the figures of its leaders]. *Chasopys Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni P. I. Chaikovskoho*, 4(21), pp.41–50.
4. Samoilenko, O. I., 2023. Lecture on "Art history dialogues with time", [online]. Available at: <<https://www.youtube.com/watch?v=XmOEGscaZh0&t=1s>> [accessed: 02 March 2023].
5. Troielnikova, L., 2010. Tvorchia elita yak ob'iekt khudozhno-osvitnoho prostoru: kulturolohichne osmyslennia problemy [Creative elite as an object of artistic and educational space: cultural understanding of the problem]. *Kulturolohichna dumka*, 2, pp.43–48.
6. Shulhina, V., 2010. Filosofske zasady rozbudovy natsionalnoi muzychnoi osvity v Ukraini [Philosophical foundations of the development of national music education in Ukraine]. *Kulturolohichna dumka*, 2, pp.120–127.

VIKTOR BONDARCHUK

ORCID iD: 0000-0003-2796-6676

*Doctor of Art Criticism, Professor, Vice-rector for Academic Affairs
at P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine
(Kyiv, Ukraine)
art2603@ukr.net*

P. I. TCHAIKOVSKY NATIONAL MUSIC ACADEMY OF UKRAINE

IN THE SPACE-TIME CONTINUUM

(to the 160th anniversary of its foundation)

The article is related to the history of the formation of the P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine. Attention is drawn to the necessity of cultural and historical attribution of the educational establishment for the purpose of building an institution of higher art education, an institute of professional ethics and memory. The problems of modern art education in Ukraine are updated taking into account the cultural-educational, political-economic, nation- and state-building processes. The essence of the processes and phenomena of objective reality are revealed with the aim of impartial assessment of trends in educational, scientific and creative environments. The author clarifies the multi-vector and poly-functionality of the artistic educational paradigm, according to

which modern educational and cultural models are formed. The study proves that the P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine has a prominent historical significance not only for Ukraine, but also for Europe and the whole world. In addition, attention is drawn to the main risks, problems, threats and prospects for the development of art education in the conditions of full-scale military aggression of Russia against Ukraine. It has been proven that the P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine is: a phenomenon of the identity in the 21st century, that guarantees the formation, preservation and protection of essential features of ethnicity, nation, people and statehood, based on established traditions and clearly defined prospects for the future; an absolute subject of the initiative in the field of education, science, culture and art, formed on the traditions of academic classical education; a competitive entity in the market of educational services, which actively integrates educational programs into the space of European and world perception; a powerful investment marker in the development of the intellectual potential of the state, its educational prospects and scientific achievements; a substantial catalyst of modern transformations, which provides a permanent audit of the quality of higher art education, carries out systematic monitoring and evaluation of the quality of the educational process at all its stages, guarantees the identification of problem areas and the formation of a mechanism for their elimination; a steady frame that prevents the deformation of modern Ukrainian art education.

Keywords: *P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine, art education, institution of higher education, educational environment in the space-time continuum.*

Стаття надійшла до редакції 03.10.2023 р.